

УДК 342.8

Сергій Вікторович БЕЗПАЛЬКО,

кандидат юридичних наук,

начальник Головного управління

Національної поліції в Івано-Франківській області;

Сергій Олександрович ШАТРАВА,

доктор юридичних наук, професор,

завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем досудового розслідування

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Іван Васильович КРІЦАК,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

науково-дослідної лабораторії з проблем досудового розслідування

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Денис Євгенійович ДЕНИЩУК,

науковий співробітник науково-дослідної лабораторії

з проблем досудового розслідування

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Олена Валеріївна ПОГОРІЛЕЦЬ,

науковий співробітник науково-дослідної лабораторії

з проблем досудового розслідування

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЩОДО АКТУАЛІЗАЦІЇ ПРОБЛЕМИ АТЕСТАЦІЇ НАУКОВИХ КАДРІВ І НАУКОВИХ УСТАНОВ

Лише прочісуючи щодня величезні простори наукового матеріалу вчений здійснює так зване наукове патрулювання в результаті чого неодмінно будуть успіхи. Не можна думати, що інші галузі сфери наукового знання є менш розвинутими, ніж та, яку досліджуємо. На кожному місці є постаті високого масштабу, подібно світилам небесним даються на Землю, щоб бути світлом для світу, світити іншим на щастя, добро, радість. Вони покликані освячувати земний шлях для інших, який видався пільмою. І часто вже не потрібно видумувати чогось нового якщо про нього найкраще сказано в інших галузях. Вимагається лише вести постійний моніторинг у пошуках всього найкращого задля актуалізації та, відповідно, низового, щоб вивести його на передові щаблі благочестя, коли й сказано, що останні будуть першими, а перші останніми (Мф. 19:30).

І. В. Кріцак

Актуальність розроблення наукової проблеми. Національна стратегія розвитку освіти визначає необхідність удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних та керівних кадрів системи освіти в якості одного з пріоритетних завдань державного управління освітньої галузі. Виконання цього складного за змістом та багатогранного за можливими напрямками позиціонування завдання важко уявити без відповідного розвитку законодавчо-нормативної бази та удосконалення системи оцінювання рівня професійної підготовки

суб'єктів навчально-виховного процесу. Останній напрям, в контексті змісту Закону України «Про вищу освіту», є одним з пріоритетних завдань щодо забезпечення якості надання освітніх послуг, адже саме органи державної влади, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади, здійснюють аналіз якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів. Крім того, державні органи приймають безпосередню участь у реалізації державної політики у сфері професійної підготовки фахівців, а отже є відповідальними за якість та ефективність функціонування системи підготовки та підвищення кваліфікації наукових та науково-педагогічних кадрів. Серед механізмів державного управління освітою традиційно виокремлюють такі основні групи: правові; організаційні; фінансово-економічні; кадрові; соціальні; мотиваційні; матеріально-технічні; інформаційні; управління інноваційним розвитком; управління якістю [1, с. 421; 2, с. 136].

В основу кожної з вище наведених груп покладено систему відповідних до компетенції напряму реалізації державно-управлінських рішень, практичних заходів, засобів, важелів та стимулів. З огляду на системність дії механізмів державного управління, можемо припустити, що окремі методи державно-управлінського впливу є багатовекторними за напрямом використання та багатофункціональними за змістовно-цільовим використанням. Приймаючи до уваги вище наведене можемо констатувати, що дослідження проблеми атестації працівників освітньої галузі є не лише актуальним напрямом в контексті необхідності удосконалення механізмів державного управління системою вищої освіти України, а й обов'язковою умовою для розвитку кадрового потенціалу освітньої галузі [2, с. 136].

Оцінювання якості освіти. Оцінювання – це дискусійна і непроста стратегія державного управління, контролю та ухвалення рішень. Ще в стародавньому світі вчених запрошували на судове засідання, щоб дати пораду королю. Оцінювання передбачає погляд назад заради кращого майбутнього. У кадровій політиці системи державного управління оцінювання є механізмом моніторингу, систематизації та оцінки діяльності державних службовців та їхніх результатів, який дає можливість на майбутнє діяти найбільш відповідально, творчо й ефективно. Відомо, що ефективність будь-якої установи найбільшою мірою залежить від професіоналізму її керівних кадрів. Державні службовці підлягають щорічній оцінці та один раз на три роки проходять атестацію. Проте, як свідчать результати численних досліджень, таке оцінювання недостатньо ефективне, часто носить формальний характер. Керівні посади на державній службі нерідко посідають особи, які не заслуговують на це, не відповідають визначеним вимогам, що зазначені у професійно-кваліфікаційних характеристиках. Тому постає проблема ефективного оцінювання керівних кадрів [3, с. 1].

Важливість і необхідність оцінювання діяльності й атестації державних службовців з точки зору керівників полягає в тому, що вони: - відіграють важливу роль у системі управління людськими ресурсами на державній службі; - є ключовим засобом для керівників, який дозволяє інформувати та узгоджувати цілі й завдання організації із зусиллями державних службовців; - є інструментом перегляду та зміни напряму зусиль посадових осіб; - прямо пов'язані з системою мотивування, просування по службі та преміювання; - слугують інструментом діагностування, визначення потреб державних службовців у навчанні та розвитку [4]. Процес оцінювання й атестації з точки зору працівників важливий, оскільки є: - механізмом для підтримки особистого розвитку, вдосконалення діяльності; - відкриває можливості відвертого діалогу між працівником та безпосереднім керівником щодо критеріїв оцінки якості діяльності, стимулювання та підтримки [5, с. 118].

Законодавче підґрунтя атестації наукових установ. Постановою Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 540 «Про затвердження Порядку проведення державної атестації наукових установ» встановлено жорсткі вимоги щодо загального оцінювання діяльності наукових установ, за результатами яких залежно від класифіка-

ційної й рейтингової оцінки наукові установи поділяються на чотири класифікаційні групи: I – наукові установи-лідери, що мають високий рівень отриманих результатів діяльності, визнання в Україні і світі, демонструють високий науковий потенціал та ефективно його використовують для подальшого розвитку, інтегровані у світовий науковий простір та Європейський дослідницький простір з урахуванням національних інтересів. Наукові установи, віднесені до I класифікаційної групи, атестуються строком на п'ять років; II – стабільні наукові установи, які мають нижчий порівняно з науковими установами, що належать до I класифікаційної групи, науковий потенціал, є провідними за певними напрямками проведення наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок, впровадженнь конкретних видів наукової, технічної продукції й виявляють активність щодо інтеграції у світовий науковий простір та європейський дослідницький простір з урахуванням національних інтересів. Наукові установи II класифікаційної групи атестуються строком на три роки; III – наукові установи, що є унікальними у певній галузі, проводять наукові дослідження та науково-технічні (експериментальні) розробки, спрямовані на одержання і використання нових знань для розв'язання технологічних, інженерних, економічних, соціальних та гуманітарних проблем, виконують разові замовлення і водночас демонструють невисокий рівень розвитку потенціалу, маловідомі у світовому науковому просторі, проте здатні адаптуватися до потреб галузі в регіоні, Україні, можуть швидко переключитися на нову проблематику у разі зміни завдань галузі. Наукові установи III класифікаційної групи атестуються строком на два роки; IV – наукові установи, для яких наукова або науково-технічна, або інноваційна діяльність не є основним видом діяльності, які не є унікальними у відповідній галузі та втратили перспективи розвитку. Наукові установи, віднесені до IV класифікаційної групи, атестуються строком на один рік без права повторної атестації. Засновник установи, віднесеної за результатами державної атестації до IV класифікаційної групи, протягом року зобов'язаний вжити заходів щодо її реорганізації або ліквідації [6, с. 68].

Вимоги до атестації наукових кадрів. Використовуючи міждисциплінарний підхід до здійснення наукових досліджень можна цілковито погодитись з В. Г. Марічредою та іншими авторами, що проблема якісної підготовки юридичних кадрів є досить гострою в сучасній Україні на тлі реформування багатьох галузей суспільного життя, загального прискорення розвитку світової юридичної та соціальної сфер, а також в умовах інтенсифікації міжнародної мобільності юридичних кадрів. Впровадження новітніх та інноваційних технологій навчання, оцінки та контролю якості освітнього процесу є наріжним каменем сучасного реформування вищої юридичної освіти в Україні. Однією з сучасних тенденцій світової вищої освіти, є впровадження засад компетентнісного підходу. Це викликано необхідністю підготовки кваліфікованих юридичних кадрів відповідного рівня та профілю, які є конкурентоздатними на ринку праці та компетентними, які інтегрують мультидисциплінарні знання у найрізноманітніших галузях та готові до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності. Формування нових інноваційних засад державної атестації кадрів є одним із шляхів вирішення багатьох проблеми, що сприяє загальному оновленню вищої юридичної освіти, відбувається акцентування уваги з процесу навчання на його результат, зосередженість на компетентнісний підхід і пошук ефективних механізмів запровадження новітніх методик у багатьох галузях суспільного життя [7, с. 26].

Основними викликами сучасної вищої освіти є: - динамічно зростаючі масиви справжності юридичних знань, через відсутність висококласних (високофахових) спеціалістів; - мультидисциплінарне навчання; - ускладнені процеси прийняття законодавчих рішень; - стрімке зростання фахівців новітніх галузей наукових знань; - інтенсифікація міжнародної мобільності тощо [7, с. 27].

Серед відповідних принципів досліджуваної галузі можна виокремити [7, с. 28–29] : - впровадження міжнародних освітніх стандартів, алгоритмів та технологій в освітній процес; - розвиток дивергентного мислення і навичок його практичного застосування; - інтеграція мультидисциплінарних знань з найрізноманітніших галузей; - формування високоякісного фахівця; - трансформація освітнього процесу на основі його спрямованості на практичну підготовку студентів; - безперервний контроль за якістю освітнього процесу; - оцінка компетентності; - встановлення сучасних вимог та правил для оцінювання рівня знань; - неупередженість та об'єктивність оцінювання отриманих знань; - отримання зворотного зв'язку в процесі навчання. Важливим також у цих процесах, як наголошують автори є впровадження новітніх технологій в освітній процес та оцінка його якості, спрямована на формування у студентів компетентнісних якостей і характеристик, що є актуальними для світового професійного середовища: - комплексне вирішення проблем пов'язаних із професійною діяльністю; - критичне мислення; - практичний та емоційний інтелект; - гнучкість пізнання; - гнучкість судження та прийняття управлінських рішень; - громадянин-центрована модель відносин; - бездоганне управління людськими ресурсами; - міжособистісна взаємодія за напрямками «професіонал-громадянин», «професіонал-професіонал»; - креативність, тощо.

Необхідність створення відповідних іноваційних науково-дослідних центрів в країні з оперативного вироблення та прийняття управлінських рішень зумовлена необхідністю: - формування сприятливого середовища навчання; - переміщення фокусу на особистість студента-практика; - контроль проактивного навчання; - навчання на основі практичного освоєння знань; - повернення довіри до юридичних професій. Створення відповідного структурного підрозділу із формуванням організаційної структури висококваліфікованого кадрового складу, що забезпечить здійснення безперервного наукового аналізу багатьох сфер суспільної життєдіяльності, а також якість освітнього процесу, подібно як це зробили провідні країни світу з акцентами розвитку держави у сторону інноваційного розвитку науки. Для цього необхідна політична воля держави, адміністративна підтримка, що передбачає формування команди фахівців та професіоналів, що забезпечить належне адміністрування процесу та документообіг. Відповідне створення наукометричних центрів у найрізноманітніших галузях покликане забезпечити їм державну підтримку з розроблення та реалізації заходів щодо залучення молодих фахівців до наукової діяльності в мережі галузевих науково-дослідних установ, які здатні аналітично мислити.

Загалом, підготовка кадрів є ключовою для будь-якої сфери діяльності, не є винятком галузі у сфері юридичної освіти та розвитку поліцейстики на якісно-новітніх засадах. Тенденції соціально-економічного життя вимагають використання мультидисциплінарного, (міждисциплінарного, міжгалузевого, наукометричного) висококомпетентнісного підходів. Вдосконалення освітнього процесу та підготовки якості освіти для випускників вищої школи є важливим елементом розвитку будь-якої галузі. Імплементация новітніх передових методик та світових технологій у навчання з метою формування знань студентських (курсантських) колективів є запорукою подальшого інноваційного розвитку у багатьох сферах суспільного життя.

Список бібліографічних посилань

1. Кравченко В. В. Механізми державного управління у галузі шкільної освіти. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010.

2. Мороз В. М. Атестація професорсько-викладацького складу як метод нормативно-правового механізму державного управління: суперечності та напрями удосконалення. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2015. № 6. С. 135–140.

3. Медвідь Н. П. Громадська атестація керівних кадрів системи державного управління: сутність, механізм та бар'єри здійснення. Державне будівництво. 2009. № 2. С. 1–12.

4. Запровадження нових підходів до щорічного оцінювання результатів діяльності державних службовців : Проект Головного управління державної служби України. К., 2009.

5. Шатун В. Т. Оцінювання та атестація державних службовців у руслі європейського і світового тренду. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Сер. : Державне управління. 2014. Т. 235, Вип. 223. С. 117–127.

6. Красник В. Г. Особливості державної атестації наукових установ. Уголь України. 2017. № 7-8. С. 67–73.

7. Марічерета В. Г., Борщ В. І., Рогачевський О. П. Управлінські та організаційні засади державної та атестації випускників медичних навчальних закладів у форматі ОСКІ. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2019. Т. 18, вип. 1. С. 25–37.

Одержано 29.10.2022

УДК 316.346.2

Наталія Валеріївна БОБРО,

кандидат соціологічних наук, доцент кафедри

соціальних та економічних дисциплін факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

БЕЗПЕКА МЕШКАНЦІВ ХАРКІВЩИНИ: АНАЛІЗ СУБ'ЄКТИВНИХ ОЦІНОК

Процеси трансформації, які відбуваються в сучасному українському суспільстві та означають перехід до нової моделі розвитку, супроводжуються глибокою кризою, яка фактично провокує заповнення життєвого простору девіантними цінностями, порушення або ігнорування значною частиною індивідів існуючих норм права та моралі. З огляду на це питання щодо безпеки громадян на території їх проживання є актуальним.

Поняття безпеки охоплює широкий спектр проблем, які належать до компетенції різних державних інституцій, але якщо йдеться про безпеку на території проживання громадян, то це питання входить до обов'язку правоохоронних органів – захист населення та забезпечення правопорядку.

Підґрунтям для аналізу обраної нами проблематики стали результати дослідницького проекту «Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів – 2021». Опитування громадської думки мешканців м. Харків і Харківської області з використанням інтернет-опитувальника здійснювалося протягом березня – травня 2021 р. Збір даних проводився з використанням безкоштовної платформи LimeSurvey, установленої на сервері Харківського національного університету внутрішніх справ (усі дані фізично розташовано на університетському сервері). Усього було зібрано 27820 відповідей, із яких 11671 – повних (опитувальник заповнено повністю), із них м. Харків – N=3374, Харківська область – N=8297.

Оскільки ми обмежені форматом публікації, наведемо тільки частину отриманих даних, які безпосередньо стосуються безпеки громадян на території їхнього проживання.

Щодо особливостей суб'єктивного прийняття рівня злочинності, то за оцінками мешканців Харківської області в цілому він повільно знижується. Так, 44,2% опитаних вважає, що в місці їхнього проживання рівень злочинності низький, 43% – середній і лише кожен п'ятий визначив рівень злочинності на території свого проживання як ви-